

IV¹.

1². PROSTHESEOS PARALAGE³ verðr þá er önnur *prepositio* stendr þar er önnur ætti viðrkæmiliga at vera, sem Þorleifr kvað⁴:

Höfðu vèr í þèr Hákon!
er at hjörþingi gengum
(þú rauðt Sköglar skýja
skóð) forostu góða.

Hèr er í sett úviðkæmiliga⁵, svà sem þeir hefði í Hákonu forostu góða, þá sem þeir höfðu af honum; verðr ok þessi figúra hvervitna þar, sem um fyrirsetning er skipt.

2. LITOTES⁶ verðr á þrjár leiðir, stundum merkir hon framarr en skilning orðanna stendr til, sem Eiríkr viðsjá kvað⁷:

¹) Auctorem Tractatus quarti, qui figuris orationis nescio unde collectis Tractatum Olavi Albipoëtæ (quem bis nomine citat) supplevit et auxit, longo post tempore vixisse, multa sunt quæ credibile faciant: 1) strophæ (ed. Raskii p. 337, str. 2), quæ significat, templum aliquod principale, regnante Hakone, fulmine deflagrasse; quo haud dubie significatur incendium templi cathedralis Skalhottensis, anno 1309, regnante Hakone Magni filio, dicto Haleggo, de cælo tacti et flammis absumto (Vita episc. Arnii Thorlacidæ, p. 124: Hist. eccl. Isl. Tom. 2. p. 57). 2) strophæ (ed. Raskii p. 345, str. 3), qua quatuor Norvegiæ reges ordine recensentur, nempe: Hakon Senior (regn. 1217-1263), ejusdem filius Magnus, Legum emendator (1263-1280), hujusque duo filii, Eirikus Cleri-osor (R. N. 1280-1299) et frater in imperio successor (c: Hakon Haleggus, R. N. 1299-1319). 3) strophæ (ed. Raskii p. 338, str. 1), quæ graves continet querelas de perversitate morum et contumacia erga leges, quæ respicere videntur tempus imperii Magni Eiriki filii, dicti Smekk (1319-1365) circa medium seculi XIV. Præter hæc observare licet: a) Quum Olavus Albipoëta in 121 stropharum laciniis nonnisi 5 loca adduxerit

IV.

1. PROSTHESEOS PARALLAGE (προσθέσεως παραλλαγῆ) fit, quum alia præpositio ponitur, quo loco alia convenienter esse deberet, quemadmodum Thorleivus cecinit:

Habuimus in te, Hakon, quum
procedebamus in gladii conventum
(tu rubefecisti Skögulæ nubium
noxas), præsidium bonum.

Hic i inconvenienter positum est, ut si IN Hakone bonum præsidium habuissent, quod AB eo habuerunt. Quæ figura ubique fit, ubi præpositiones permutantur.

2. LITOTES tribus modis fit: interdum plus significat, quam intellectus verborum secum fert, quemadmodum Eirikus viðsjá (cautela, Cato) cecinit:

ex carminibus sacris petita: auctor tractatus quarti inter 62 stropharum fragmenta adducit duodeviginti ex carminibus sacris desumpta, præter tres versus memoriales argumenti orthographici; ex quibus haud pauca novum ac recentiore colore produnt. b) his adde præcepta, RECENTIORIBUS poëtis data (ed. Raskii p. 344), quod commune habet cum auctore præfationis tractatuum Grammaticorum (ibid. p. 273-5); quare hos eundem auctorem esse puto (forte Bergum Sökkii filium, qui ob. 1350, sec. Arbækur Islands, auctore Espolino, I. 81.). — ²) in codice W inscriptioni et literæ initiali vacuus locus relictus est. — ³) sic dedimus; Protheseos paralage, W. — "προσθέσεων παραλλαγῆ est, cum alia quam quæ debet præpositio ponitur, ut: Cui tantum de te licuit? pro: in te". Diomedes "de Metaplasmo" in Libr. II., apud Putsch. col. 438. — Hanc figuram, nullo certo nomine insignitam, Olavus hvitaskáld supra tetigit, in Soloecismo, vide p. 114. — ⁴) vide supra p. 114. — ⁵) sic emend.; viðkæmiliga, W. — ⁶) sic Raskius conjecit pro Liptota (W), qu. λεπτότης. — ⁷) cfr. Heiðarvíga saga, Ísland. sögur II. B. (1847) p. 390.

Styrr lét snart¹ ok Snorri
sverðþing háð² verða,
þá³ er geirnirðir⁴ gjörðu
Gíslungum⁵ lut þúngan;
enn [var eigi⁶ minna
ættskarð, þat er hjó Barði.

Ok skal svá skilja, at þat ættskarð, er Barði gerði,
var meira en hitt, er áðr er greint. Stundum er
Litotes⁷ útþanníng orðanna, sú er allt merkir, þar
er sumt er talit, sem hér:

Sprúngu eigi öngar
út or bæjum sútir,
þvíat hyrr á havvi⁸
heitr gekk síra sveitum⁹.

Hér er sagt, at *eigi öngtr* menn rynni af bæjum þar
sem *alltr* runnu¹⁰. Sumstaðar merkir *eigi eingi*
nökkurn eða mikinn, sem hér:

Fíngur vann eigi engan
eins með vatni hreinu
guðs á virðum víða
vinning at því síuni.

Hér er *eigi eingi* settr fyri nokkurum eða miklum
vinníngi. Stundum standa tvær neitíngar fyri einni
játan, sem hér:

Ek veit at ní neitar
nytju logs, því er flytja,

¹) snarr, *Heiðarvíga saga l. c.* — ²) háit, *Heiðarv. s.* —
³) þar, *Heiðarv. s.* — ⁴) sic emend.; in *W* geirnirðir scriptum,
quod *Raskius leviter mutavit in* geirvirðir; gnyverðir et mox

Acrem gladii conventum
egerunt Styr ac Snorrius,
quum hastarum gestores Gislungis
iniquas condiciones tulerunt.
Sed non minus erat illud familiæ
damnum, quod Bardius cædendo facessivit.

Quod sic intelligendum est, familiæ damnum, a Bardio
illatum, majus fuisse, quam quod antea significatum
erat. Interdum Litotes est extensio verborum, totum
significans, ubi pars recensita est, ut hoc loco:

Non exsiluere nullæ
e prædiis catervæ,
calidus enim ignis in capita
hominum multitudinis grassabatur.

Hoc loco dicuntur nulli homines non excurrisse e prædiis,
quum omnes currerent. Est ubi "NON NULLUS" significet
aliquantum aut magnum, ut hoc loco:

Digitus unius Dei
multis locis eo tempore
non nullam victoriam de
hominibus aquâ pura reportavit.

Hic NON NULLA victoria ponitur pro aliquanta vel magna.
Interdum duæ negationes pro una affirmatione ponuntur,
ut hic:

Scio, Bellonam luminis amnici
non negaturam Luco flammæ

gerðu, *Heiðarv. s.* — ⁵) Gíslunga, *Heiðarv. s.* — ⁶) a [varð
eigi en, *Heiðarv. s.* — ⁷) Liptota, *W.* — ⁸) sic *W.* — ⁹) sic
ex conjectura; sveiti, *W.* — ¹⁰) ex emend.; rynni, *W.*

meiðar geirþíngs glaðir¹
Gunnr sjarðloga runni.

Hér segir skáldit, at konan, sú er manni játaðist fyrir flutning förunauta sinna, neitaði ní.

3. **TOPOGRAPHIA**² er þat, ef skáldit segir frá stað þeim er tíðindin gerðust, þau er hann vill frá segja, sem hér³:

Fríð stóð í bygð breðri⁴
borg Patera⁵, sorgum⁶
mest áðr lýðr frá losta
lut gætr í bý fættist.

Hennar fóstystir er *Bethgraphia*, er frá húsi er sagt:

Leygs svelgr en etr eigi
júgtanni lið manna,

¹) a *Raskio jam ex conjectura additum; in W sine lacuna omissum.* — ²) *W scribit Tophographia.* — ³) *Hanc semistropham desumptam esse puto ex Encomio Sancti Nicolai antiquiore, ex quo infra in Ecclasi duæ semistrophæ adferuntur. Nam extat Encomium de S. Nicolao recentius, metro collato octosyllabo (hrynhenda) compositum, sub titulo: Nichulássdrápa Halls prests (forte Halli, abbatis monasterii Thveraensis, 1385-1393, Hist. eccl. Isl. 4, 46, vel etiam presbyteri Halli Ögmundi filii, qui carmina: Gimsteinn sive Krossdrápa, Náð, Michaelsflokkur, Mariuvisur et plura composuit, et testante Arna Magnæo post annum 1400 floruit). Ex quo Encomio recentiori adferam ea, quæ huic loco lucem adferre puto:*

Str. 7. Í Patera borg með stöðum ok strætum stóð þann tíð með blóma viðum erkistóll, sá um má yrkja, allvænn staðr, er Mirrea kallast. Lífðu nú, sem lögunum hæfði listug hjón, ok þágu af Kristi getnað þann, sem guð ber vitni, gúfugligan með lífi fúgru.

sinuum, quod hilares thalli
hastarum conventus proponunt.

Hoc loco ait poëta, feminam, quæ se viro intercedentibus comitibus despondebat, non negavisse (non dixisse non).

3. **TOPOGRAPHIA** (*τοπογραφία*) est, si poëta locum, ubi res ab eo exponendæ gestæ sunt, describit, ut hoc loco:

Pulchra stetit lato in territorio
urbs Patara, antequam numerus
incolarum, ab impura libidinis conditione
liberatorum, in oppido maxime minuebatur.

Hujus sodalis est *BETHGRAPHIA*^a, descriptio domus:

Ursus ignis (domestici) deglutit,
non comedit, hominum cœtum.

Str. 8. Sem kviðug var af kviknuðu jöði, kemr þat undr á nokkri stundu yfir staðinn ok fólk með stórligum vöða, stendr borgin döpur af sorgum. Inn í staðinn skjótt nam skriða skæðr höggormr með bölvæð æði, hugði sér at hafa þar bygðir er hæð var mest, svo líti hann flesta.

Str. 9. sequitur descriptio Basilisci.

Str. 10. Hver megi sjá, eða hver megi heyra, hve mörg hundruð deyja mundu manna, áðr en meistarinn svinni, mildr drottinn, lækna vildi, etc.

⁴) *sic W; i. e. breiðri.* — ⁵) *i. e. Patara, urbs Lyciæ.* — ⁶) *i. e. sorgum, saurgum.*

^a) *Vox couflata ex hebraica בית, domus, et græco γράφω, quam frustra quæsiui.*

gánga menn or munn
margreptum fletvargi.

Hér talar skáldit af smíð hússins.

COSMOGRAPHIA er þat, er skáldit segir frá heimsins skipan, skapan, stöðu eða hætti eða setningu, sem hér:

Allr lýtr heimr und¹ hylli
heilags friðar deilis.

CRONOGRAPHIA er þat, ef sagt er á hverjum tíma tíðindin gerðust, þau er hann vill frá segja, sem hér²:

Sjálfráði dó síðan
sólar fróns at nóni
sá er hëkk, en dag dökti,
döglíngr á járnögglum³.

Svá er ok hin sama lígúra, þó at skáldit segi hvat samtíða er eða hverir höfðingjar löndum stýra, sem hér⁴:

Hákon rëð fyrir hauðri
handsterkr, þar er guð merkti
refsipátt hinn rëlta
rángri þjóð at⁵ ángri:
laust með eldíngr æstri
allvirkr höfukirkju
himnagarðs ok hjörðum⁶
hirðir glæpsku firðum.

¹) in *W* scriptum est vñð, qu. undir, quæ lectio metri causa sequior est. — ²) sic suppl., nam in *W* excidisse videtur. — ³) Hæc semistropa in ed. Raskiana in textum suscepta est supra in skáldskaparmál cap. 52 (ed. Rask. p. 169 str. 8) ex

Homines ex rostro lupi sedilium,
multis asseribus contignati, procedunt.

Hic poëta fabricam domus describit.

COSMOGRAPHIA (κοσμογραφία) est, quum poëta mundi ordinem, creationem, situm, rationem aut positionem describit, ut hoc loco:

Totus mundus se supplex submittit
gratiæ sancti pacis distributoris.

CHRONOGRAPHIA (χρονογραφία) est, quum tempus significatur, quo res a poëta exponendæ gestæ fuerint, ut hic:

Sua sponte mortuus est deinde
hora tertia pomeridiana rex
campi solaris, qui clavis ferreis
pendit, dies vero obscurata est.

Eadem figura est, quum poëta narrat, quæ res eodem tempore gestæ sin, aut qui principes terris imperent, ut hoc loco:

Manu fortis Hakon terræ
imperavit, quum Deus notavit
justam illam scuticam:
ad puniendam pravam gentem
et contumaciam sceleratorum hominum,
omnipotens custos cælestis
aulæ templum principale
concitato fulmine percussit.

codd. G. et St., cfr. Tom. I. p. 451 not. 22. — ⁴) de historia sequentis strophæ vide supra p. 190 not. 1. — ⁵) sic ex conjectura; af, *W*. — ⁶) matui hörðum, duris, pertinacibus.

4. YPALLAGE verðr þat, er sá er kallaðr þolandi, sem at réttu er gjörandi, eða sá gjörandi, sem at réttu er þolandi¹, sem hér²:

Framan unnu gram gunnar
gramnis³ seiðs framir⁴ meiðar;
biðu Jótar lið ljótan
laga gánga daga stránga⁵:
lofag sjaldan hóf haldit,
hatast dygð, hratast lygðir,
tregs halda vegs valdar
veginna arf megindjarfir.

Hér er arfrinn veginn kallaðr, sá er maðr var frá veginn, sá er með réttu hélt, er þeir tóku er hann drápu, ok í öðrum stað er sama figúra:

Mari sendu vers vinda
veitendr góins leita⁶.

Hér er sagt, at vindarnir væri sendir skipinu, þar sem at réttu var skipit sent vindunum, þat er at skilja út sett í þeirra vald eða stjórn, ok í öðrum stað segist svá:

Blès um hvápta hása
höfut skripamanns pípa.

Hér er pípan köllut blása, sú sem í var blásit, ok

¹) *Hanc figuram adfert Isidorus, Orig. I. 35, in Schematibus: "HYPALLAGE est, quotiescunque per contrarium verba intelliguntur, ut: Dare classibus austros, cum ventis naves demus, non navibus ventos". —* ²) *vide J. Olav. Nordens gamle Digtek. p. 61, ubi Olavius hanc stropham transtulit et in glossario illustravit; magna cum verisimilitudine putavit hos versus respicere gravem illam annonæ difficultatem, quæ cædem Knuti sancti, anno 1086 patratam, sub Olavo Sveinís f., R.D., subsequuta sit (Fms. XI. 294). —* ³) *sic Olavius, ad metrum*

4. HYPALLAGE (*ύπαλλαγή*) fit, quum is, qui re vera faciens est, patiens, et qui re vera patiens est, faciens appellatur, ut hic:

Pugnæ periti gestores ignis
scutarii devicerunt regem, in jure
exsequendo severum. Cimbri acerbam
temporum iniquitatem experti sunt.
Raro laudo modum servatum:
virtus odio habetur: mendacia deprehenduntur:
possessores parci honoris, valde audaces,
cæsam hæreditatem (vi) retinent.

Hic hæreditas cæsa dicitur, quæ interfecto legitimo possessore erepta et a percussoribus occupata fuit. Alio loco eadem figura est:

Præbitores collium serpentinorum
equo pelagi ventos miserunt.

Hoc loco dicuntur venti navigio esse missi, quum re vera navis esset ventis missa, i. e. horum arbitrio sive potestati exposita. Alioque loco sic est:

Per rauca capitis palata
flabat tibia histrionis.

Hic tibia, quæ inflata est, flare dicitur. Hæc figura

accommodatus, pro grafins sive potius grafnis (= gramnis), quod in W exstat. — ⁴) *tamir, Olavius, quod et magis placet, propter framan, quod jam occurrit in primo versu. —* ⁵) *Olavius haud dubie secundum conjecturam legit: liðljóta stránga daga, parum proficua, calamitosa tempora, a liðljótr, tetri auxilií, parum proficiuus. Secundum lectionem codicis W ljótr liðr, foedus nodus, h. l. metaphoricè sumitur de gravi difficultate. —* ⁶) *Hoc exemplum formatum esse videtur secundum illud Latinum: "Dare classibus austros", vide supra p. 198 not. 1.*

þikkir hon jafnan ljót figúra, þó at hon finnist í skáldskap sett, fyrir sakir skruðs eða nauzynja.

5. PROSOPOPEIA¹ er ísetning nýrrar persónu, ok verðr á þrjár leiðir: Sú er hin fyrsta, ef skáldit segir at lífligr lutr tali til líflausst lutar, sem hér:

Grund taktu, bölví blandin,
bót fyrir glæpsku ljóta,
þér mun óhlýðni ærin,
Ísland! búa þíslir:
þú mátt úfrið óttast
óþýð²; nema vel hlýðit
fold þeim er sverðum sjaldan,
siðir breytist hér, neyta³.

Hér talar skáldit nefndri figúru, eggjandi undirmenn at hlýða vel forstjórum sínum, ok nefnir landit í stað þeirra er þat byggja. Frá líflausum til lífligs lutar, sem hér:

Vatn kalla mik,
vil ek eða þik
hoddveitir, frams
hauðrfjörnis grams:
ek hreinsa allt,
ek vermi kalt,
ek birti sjón,
ek bæti tjón.

Hér er sagt, at ölmusugjöfin kalli sik vatn Krists, ok telr upp dygðir sínar, eggjandi manninn til mildinnar;

¹) Prosopopha, *perperam*, *W omnibus locis*. — ²) *sic ex conjectura*; óþýðr, *W*. — ³) *de historia hujus strophæ vide supra p. 190 not. 1.*

semper deformis habetur, etsi in poësi ornatus aut necessitatis causa usurpetur.

5. PROSOPOPEIA (*προσωποποιία*) est interpositio novæ personæ, tribusque modis fit: primo, quum poëta dicit (facit) rem animatam alloqui rem inanimatam, ut hoc loco:

Terra, malis imbuta, lue
pœnas turpium scelerum!
Tibi nimia contumacia
calamitates, Islandia, adferet.
Terra pervicax, timendum tibi est
bellum, nisi probe morem geras eis,
gladiis qui raro utuntur.
Hic mores mutandi sunt.

Hic poëta, figuram memoratam adhibens, subditos hortatur, ut præsidibus bene morem gerant, terram compellans loco terram incolentium. A re inanimata ad animatam, ut hoc loco:

Aquam me vocant
regis cœlestis.
Auri præbitor,
te confirmabo.
Ego omnia purgo,
ego frigida calfacio,
ego visum clarum reddo,
ego damnum reparo.

Hoc loco eleemosyna dicitur se appellare aquam Christi, virtutesque suas enumerat, hominem ad benignitatem hortans. Nam sicut aqua ignem corporeum exstinguit,

því at svá sem vatnit slökkvir líkamlegan eld, slíkt hið sama slökkvir ölmosan synda bruna ok þvær á þá leið sál, sem vatnit búkinn. Frá líflausum lut verðr prosopopeia¹ til líflauss lutar, sem segir í Barruk, at sjór ok skógr þjuggust í grend ok vildi hvárr annan upp taka, af því ljóp sandr í sjóinn, ok eyddi svá hans yfirgáang, en logi brendi upp allan skóginn; hér er svá um kveðit:

Grænn kvað viðr á víði,
varð skjúpr í því, djúpan,
út mân ek rýma reitu²
ríkis míns af þínu:
betr samir bolr með skrauti
blóms, en unnir tómar;
skóg man ek upp yfir ægi
ángrlestan rótfešta.

Vátr kvað marr á móti:
mân ek vald yfir þær halda,
skal hrís um lög ljósan,
lamit rót er þá, fljóta:
sandr luktaði sundum
sjór fékk af stað ekki
en sterkr um böl bjarkar
bani hvers viðar gandi.

Skógr merkir Júða, en sjór Chaldeos; þjóðir þær, sem eyddu ríki Chaldeorum, merkja sand, en guðspjallig kenning³ eldinn, sú er í stað kom lögmáls Júða.

¹) sic emend; prosopoph'ia, W. — ²) ex conjectura, nam in W hæc vox nunc omnino est detrita; priores legerunt reyti. — ³) ex conjectura additum; guðspjallig tantum W.

eodem modo eleemosyna æstum peccatorum exstinguit lavatque animum, quemadmodum aqua corpus^a. Ab re inanimata fit Prosopopœia ad rem inanimatam, quemadmodum in Barucho (libro Baruchi) mare sylvaque in vicinia habitantes dicuntur alteri alteros occupare voluisse; unde factum est, ut arena in mare proruens æstum pelagi represserit, flamma vero totam sylvam combusserit. Qua de re hi versus compositi sunt:

Viridis sylva allocuta est mare
profundum, fragosa voce resonante:
fines imperii mei latius
proferam, parte tui adempta;
melius decet stirps arboris cum ornatu
floris, quam steriles undæ:
plantatam sylvam supra æquor
noxa adfectum elevabo.

Humidum mare contra dixit:
ego in te potestatem usurpabo;
frutices, elisis radicibus,
per lucidos latices natabunt.
Arena freta interclusit:
mare nihil loci nactum est:
robustus vero interfector cujusque ligui
circa truncum arboris grassabatur.

Sylva significat Judæos, mare Chaldæos, arena nationes, quæ regnum Chaldæorum deleverunt, ignis (doctrinam) evangelicam, quæ legi Judæorum succedebat.

^a) cfr. Jus eccl. Novum, cap. 13. de Eleemosynis.

6. APOSTROPHA er sú figúra, ef maðr talar til fráveranda manns, svá sem við hjáveranda mann, ok setr sitt nafn í fyrstu skilningu at réttu, en þess í annarri, er hann talar til; en þó finnst öðruvís gort, sem Snorri kvað:

Eyjólfi ber þú elfar
úlfseðjandi kveðju
heim, þá er honum sómi
heyra bezt með eyrum:
þvíat skilmildra skálda
skörúngmann lofag örfan;
hann lifi sælstr. und sólu
sannauðigra manna!

Þessi Eyólfr var Brúnason, skáld einkar gott ok búþegn góðr, en eigi færikr. Sama figúra er ok, ef maðr talar til heilagra manna, sem Ólafr¹ kvað:

Þér fremist því með tíri,
þú ert næst guði hæstum.

Ok í öðrum stað²:

Teitr gefr Thómas ýtum
trúarbót fyrir sið ljótan.

Er þessi figúra jafnan sett í bréfum, er menn sendast í millum, eða þeim prologis bóka, er einhverjum eru ætlaðar til réttingar eðr framburðar.

¹) Hic Olavus, Leggi an Thordí filius fuerit, nescio. Videntur sequentes versus desumpti esse ex Encomio in S. Thomam (puto Cantuariensem, cfr. Vita Rafnis Sveinbjörnís filii, str. 2), hic autem decantari laudes St. Mariæ. — ²) vide notam præcedentem.

6. APOSTROPHE (ἀποστροφή) est figura, qua quis absentem, velut præsentem, adloquitur, suum nomen in prima persona, ubi oportet, illius, quem adloquitur, in secunda ponens. Quanquam aliter factum invenias, quemadmodum Snorrius cecinit:

Saturator lupi, Eyolvo Albensi
domum perfer salutem,
quam auribus audire
eum optime deceat.
Laudo enim hunc liberalem virum,
ingeniosorum poetarum principem;
vivat ille hominum vere divitum
sub sole fortunatissimus.

Hic Eyolvus fuit Brunii filius, poeta in primis eximius, vir liberalis, sed non dives pecuniæ. Eadem figura est, si quis sanctos homines adloquitur, ut Olavus cecinit:

Tibi ideo unacum gloria augeatur,
tu summo deo proxima es.

Et alio loco:

Hilaris Thomas hominibus dat
fidei incrementum pro turpi more.

Hæc figura sæpissime usurpatur in epistolis, quas homines inter se mittunt, aut in prologis librorum, qui aliis dedicantur, emendandi aut commendandi causa.

a) De hoc Eyolvo Brunii f. nihil mihi constat. Eodem Eyolvo auctore Edda Lüvasina unam semistropham adfert, quæ sic se habet verbo tenus, sec. Exscriptum, quod habeo: "Kallaðr er fútrinn sigla oc rá ok kennt fótur heiti, lær, kne, kálfa. Svo það Eyólfr Brúnason: Kaupir ár ne eyri | allrifum skal hlifa | orðrackr ylia sneckiur | austri rásir flaustra".

7. ENDIADIS er sú figúra, er tveir sundrlausir lutir eru merktir fyrir einn úskiptiligan lut, eðr einn úskiptiligr lutr er settir fyrir tveim skiptiligum lutum, ok er hon undir dregin samfesting laussa luta ok leysing fastra luta, sem hær:

Skálm¹ vann ok² hjalt hilmí
hoddbeiðundum reiðan.

Hær er úskiptiligr lutr, sverðit, merkt fyrir skálm ok hjalt, sundrlausa luti, ok enn segir svá³:

Þýddist karlinn klædda
kona mín, ok þörf sína;
ek sá karl ok klæði
koma inn í því sinni.

Hær er klæddr maðr settir fyrir sjálfum sér ok þeim klæðum, er hann gaf konunni at fá sinn vilja, ok í annat sinn er sagt, at sér hvárt kom inn, karl ok klæði, þar sem klæddr maðr kom inn, ok heitir sú Endiadis sundrlaus, er fastir lutir eru settir í stað laussa luta; en sú Endiadis heitir samföst, er lausir lutir eru settir í stað fastra luta, svá sem hær má skilja á þessum dæmum, er hær standa áðr ritin.

8. EKBASIS⁴ er afganga efnissins, þá er skáldit reikar afvegis, sem Bragi skáld gjörði, þá er hann setti í þá drápu, er hann orti um Ragnar konung, þær vísur, er segja um fall Sörla ok Handis, sona Jónakrs konungs ok Guðrúnar Gjukadóttur, er þeir

¹) sic dedimus; Skäm, W. — ²) ex conjectura; ef, W. —
³) sequentis strophæ historia ignoratur. — ⁴) sic Raskius emendavit; Ebasis, W.

7. ENDIADIS (ἔν διὰ δύοῖν) est figura, qua duæ res disjunctæ pro una indivisa significantur, aut una res indivisa pro duabus divisis; cui figuræ subjecta est compactio rerum solutarum et solutio rerum compactarum, ut hoc loco:

Lamina capulusque regem
auri petitoribus iratum reddidit.

Hoc loco res indivisa, GLADIUS, significatur per laminam et capulum, res divisas. Et adhuc sic:

Uxor mea animum adjecit
ad virum vestitum suamque cupiditatem.
Vidi virum et vestimenta
intro ingredi eo tempore.

Hic vir vestitus ponitur pro se ipso et vestibus, quas feminæ dedit, ut voto suo potiretur; iterumque dicuntur singulatim ingredi vir ac vestes, quum vir vestitus ingressus sit. Endiadis, qua res conjunctæ ponuntur loco disjunctarum, DISJUNCTA dicitur; qua vero res disjunctæ ponuntur loco conjunctarum, CONJUNCTA dicitur, ut ex exemplis supra scriptis intelligi potest.

8. ECBASIS (ἐκβασίς) est digressus a materia, quum poëta exspatiatur, quod fecit Bragius poëta^a, quum encomio intercalato, quod in regem Ragnarem scripsit, versus inseruit de cæde Sörlæ et Hamderis, regis Jonakeris et Gudrunæ Gjukiadis filiorum, qui a

^a) Hoc non fecisse poëtam, sed varias picturas in clypeo sibi a rege Ragnare dato representatas historice descripsisse, nostra ætate primus luculenter demonstravit Celeb. F. Magnusenius (vide Lex. Mythol. p. 885 not. *).

fëllu fyrir mönnum Erminreks konúngs, ok er sjá visa ein af þeim¹:

Knátti² örr við illan
Erminrekr at vakna
með dreyrfár dróttir
draum í sverða flaumi;
rósta varð í ranni
Randves höfutniðja
þá er hrafnbláir³ hefndu
harma Erps of⁴ barmar⁵.

Stundum verðr Ekbasis, þá er skáldit tekr stef af öðru efni en kveðit er, sem í Nikolássdrápu, er stefit er af guðligri þrenningu, sem hér⁶:

Öll þing boða engla
einíng í þrenningu
órofnuðu jafnan
alls grams lofi framda.

Stundum verðr Ekbasis af því, at skáldit tekr dæmi þeim lutum, sem hann vill frægja eða úfrægja, af öðrum frásögnum. Svá er ok í sama kvæði Nicholao dæmi tekin af hinum sæla Jóhanne Baptista, at auka hans virðing, sem í þessi visu⁷:

Jón laut í höll hreinum
hjarta sals hins bjarta

¹) Vide Tom. I. p. 370-372. — ²) sic l. c. codd.; knátt, h. l. W. — ³) sic l. c. codd. msc.; hrafnblám, h. l. W. — ⁴) sic l. c. codd.; z (ok), h. l. W. — ⁵) sic l. c. codd.; barma, h. l. W. — ⁶) ex carmine antiquiore de sancto Nicolao, episcopo Mirrensi in Lycia, regnante imperatore Heraclio, vide

satellitibus regis Ermenreki oppugnati ceciderunt, quorum versuum hic unus est:

Alacer Ermenrekus una cum
aulicis sanguine perfusus
insomnio excitatus est
in tumultu gladiatorum.
Tumultus exstitit in domo
Randveris primarii parentis,
quum corvorum instar lividi fratres
Erpi injurias (illatas) ulciscerantur.

Interdum Ecbasis fit, quum poëta argumentum versuum intercalarium aliunde quam ab ipso encomio arcessit, ut in Encomio Nicolai, cujus versus intercalares a laudibus divinæ Trinitatis sumuntur, verbi causa:

Omnes Angelorum coetus
unitatem in trinitate
colendam declarant, inviolata
semper laude regis universi.

Interdum Ecbasis fit, quod poëta ex aliis narrationibus exempla sumit ad illustrandas res, quas laudare aut vituperare velit. Sic et in eodem carmine Nicolao laudando exemplum sumitur ex beato illo Johanne Baptista, ut honor ejus augeatur, ut in hac strophæ:
Johannes purum regum
principem supplex adoravit

supra p. 194-5 not. 3. — Legendæ de eo habetur in historia Lombardica fol. 5-6, impressa per mandata Antonii Koburger, Nurenbergæ anno salutis 1481 (palæotypa). — ⁷) ex encomio Sancti Nicolai antiquiore, ut semistrophæ proxime antecedens.

meyjar mannviz frægrar
mildingi bragnínga¹.

Ok leiðir skáldit þar lof Jóhannis svá til enda, at þaðan af aukist lof heilags Nicholai. Slíkt hit sama má ok þessi figúra vera í lastmælum, at illr maðr er kallaðr annarr Júdas, eða dæmi tekin til nokkurs ills manns at auka hans níð. Eru þessir lutir eða hættir *Ekbasis* — sá, er Bragi lofaði frændr Áslaugar í Ragnarsdrápu, at hans virðing sýndist meiri en áðr var hon, ok hinⁿ, at setja stef í jarteina-kvæði heilagra manna af sjálfum guði, til þess at sýna vinnara allra tákna ok samvinnara sinna vina, svá ok at birta annan helgan mann með annars dæmum, eða lasta annan illan mann með annars illri endrminning fyrir nauzun eða skynsemi skrauz eða lastmælis — vel leyfligir², en ónýtar³ efnis afgöngur eru með öllu flyjandi.

9. EMPHASIS setr undirstaðligan lut fyrir hræriligum lut, sem þá er vèr merkjum nokkut tilfelli mannsins fyrir sjálfum honum, sem at nefna glæpinn fyrir glæpamanninum, eða vizkuna fyrir vitringinum, ok gengr þessi figúra um alla þessa vísu:

¹) *Encomium recentius de Nicolao, auctore Hallo sacerdote, hunc locum respexisse videtur, sic habens:*

in str. 14: Sú fagnaðar grein mun firðum sýnazt
fyllazt enn um guðz vin þenna,
at burðartíð hafí allík orðit
einni list ok Jóns Baptista.

Item in str. 16: Sè nýan son Zacharie,
sè brennanda lampa þenna,
sè hèr frúinnar fríðan annan
frumgetinn son Elizabethar.

in aula lucidi cordis palatii
virginis, sapientia excellentis.

Ubi poëta laudem Johannis ita ad finem perducit, ut inde laus Sancti Nicolai augeatur. Eodem modo hæc figura adhiberi potest in carminibus probrosis, quum malus aliquis homo adpellatur alter Judas, aut mali cujusdam hominis exemplum adcommodatur ad infamiam ejus augendam. Hæc species sive modi *Ecbasios*, tam is, quo Bragius in encomio Ragnariano cognatos Aslögæ laudavit, ut honor ejus (Ragnaris) major quam antea existimaretur, quam ille, quo argumentum versuum intercalarium in carminibus de Sanctorum miraculis a laude ipsius Dei repetitur, ut effector omnium miraculorum et cooperatore amicorum suorum clarius representetur, item ille, quo alius vir Sanctus exemplo alius illustratur, aut alius vir malus mala alius commemoratione vituperatur, necessitatis aut ornandi aut vituperandi causa, admodum liciti sunt, sed inutiles ab argumento digressus omnino sunt fugiendi.

9. EMPHASIS (*ἐμφασις*) ponit rem substantialem pro re mobili, ut quum aliquid homini accidens pro ipso homine significamus, v. c. nominantes facinus pro facinoroso, sapientiam pro sapiente. Quæ figura totam sequentem stropham occupat:

Hinn fyrri var svo fylldr af æru,
fríði helgaðr í móður kvíði,
með fingri sín ok fróðri tungu,
fyrirrennari guðz nafn kennir.

²) *sic dedimus*; leyflig^u, W. — ³) onyt^u, W.

Pindr er stuldr þar er standa
 (stafnreiðar) himleiða
 víða Vinga meiðar
 (viðir!) hjá torgi miðju;
 morð eru hjólum hörðum
 hegnd, þau er illa gegndu,
 þar er rétt vísar¹ ræsir
 rómsæll² skipun dóma.

Hér er stuldrinn kallaðr píndr, ok morðin hegnd, þar sem morðinginn er hegndr ok þjófrinn. Sumir menn kalla Emphasem þat, er vápn er kallað með því verki sem af því gjörist, sem Þorleifr kvað³:

Hefik⁴ í hendi
 til höfuðs gjörva
 beinbrot Búa,
 böl Sigvalda,
 vá víkinga,
 vörn Hákonar;
 sjá skal verða,
 ef vèr lifum,
 eikikylfan
 úþörf Dönum.

Hér er kylfan kend eðr merkt með þeim tilfellum sem af henni máttu gjörast, ok hefir ýmsar líkingar í einni vísu, ok kallar Ólafr⁵ þat finngálknat, er líkum er skipt á einum lut í enni sömu vísu, ok berr bezt at hinn sami háttr sè haldinn um alla vísu, allra helzt einstaka vísum, en eigi hæfir sá háttr í stórkvæðum.

¹) rettvisar, *conjunctim*, W. — ²) *ex conjectura*; romsæl, W. — ³) *vide* Fornm. s. 11, 130; *Scr. hist. Island. Vol. xi, 111.* — ⁴) *sic* Fornm. s.; hefir, W. — ⁵) *vide supra pag. 62, not. 1.*

Rhedæ prorariæ thalli! castigatur
 furtum, ubi stant immotæ
 multis locis Vingii arbores
 juxta medium forum.
 Cædes furtivæ, quæ decent male,
 duris puniuntur rotis,
 ubi rex fama beatus recte,
 ostendit rationem judiciorum.

Hic furtum dicitur castigari et cædes furtivæ puniri, quum percussor et fur puniatur. Sunt qui Emphasin appellant, quando telum per opus ab eo effectum describitur, quemadmodum Thorleivus cecinit:

Manu teneo
 in necem paratam
 ossifragam Buii,
 cladem Sigvaldii,
 noxam piratarum,
 tutelam Hakonis.
 Hæc Danis erit,
 si vivemus,
 clava quernea
 exitiabilis.

Hic clava denominatur sive describitur per accidentia, quæ ab ea proficisci potuerant, variasque in una stropha habet similitudines; id quod Olavus appellat SPHINGIS INSTAR VARIABLE (*finngálknat*), quando icones ejusdem rei in eadem stropha variantur, quum optime conveniat, eandem rationem servari per totam stropham, præsertim in monostrophis; ea autem ratio in carminibus majoribus non convenit.

10. EPEXEGESIS¹ er skýring eða glöggvari greiníng fyrirfarandi luta, sem Eylífr kvað²:

Báru mæt ámóti
málmþings viðir pálna,
sveit hrauð, seggja bæti,
sorg, er hann kom til borgar;
svá laðar siklíngr skýja
sín³ hjarta til hjartir
þá⁴ er fyrða gram færa
fögr verk með trú sterkri.

Er þessi figúra köllut af alþýðu *glósa*, ok er sú grein þar í millum, at þessi figúra Epexegesis⁵ glósar eða skýrir sanna frásögn, svá sem hinn ágæti Salomon merkir várn herra, en musterið heilaga kristni. En *Icona*⁶ setr framm tvá luti af líku efni; en *Parabola* setr framm úlíka luti, svá sem þat at kalla þenna heim *akr*, *þyrn* auðæfin, *fuglana* djöfla, með líking, en ei með sannleik. *Paradigma* dregr saman lík dæmi, ok skýrir hon sjálf þat er hon talar áðr með figúru ok eiginligri undirstöðu. Epexegesis⁷ hefir fleiri kynkvíslir í latínu; þvíat hon skýrir eigi at eins umliðna luti, heldr ok eptirkomandi luti, sem í bók *Bóetti*, en eigi finn ek þat í norrænu-skáldskap.

11. EUPHONIA er gagnstaðlig Cacemphaton, ok verðr hon á margar leiðir; þvíat hvervitna þar sem

¹) sic conjecit Rask.; exflexegesis, W. — ²) hanc stropham construxit, transtulit et illustravit S. Thordiacius in Antiqu. Bor. Observ. miscell. Spec. 7. p. 200-205. — ³) sic Thort.; síns, W. — ⁴) sic Thort.; þeir, W. — ⁵) exflexigesis, W. — ⁶) in W fere ut icoria scriptum. — ⁷) exflexigesis, W.

10. EPEXEGESIS (*ἐπεξήγησις*) est explanatio sive distinctior explicatio rerum antecedentium, quemadmodum Eylvivus cecinit:

Metallici conventus thalli ferebant
palmas obviam emendatori
hominum, ad urbem tendenti;
eximius cœtus dolorem abjecit.
Sic rex nubium eos ad se
invitat, qui candido corde
pulchra opera cum firma
fide principi hominum offerunt.

Hæc figura vulgo appellatur GLOSSA (interpretatio), sed id discriminis interest, quod hæc figura, EPEXEGESIS, veram narrationem interpretatur vel illustrat, ut excel-lens ille Salomon Dominum nostrum significat, templum vero sanctam ecclesiam; ICON duas res similis argumenti proponit; PARABOLA res dissimiles, ut quum hic mundus vocatur AGER, divitiæ SENTES, diaboli AVES, cum similitudine, non cum veritate; PARADIGMA similia exempla colligit, et quod antea figurate et proprio argumento proposuit, ipsa illustrat. Epexegesis apud Latinos plura sunt genera, non enim solum res præteritas, sed etiam futuras illustrat, ut in libro Boethii^a; sed hæc genera non invenio in carminibus poetarum septemtrionalium.

11. EUPHONIA (*εὐφωνία*) est contraria Cacemphato, multisque modis fit. Nam ubicunque Cacemphaton in-

^a) ANICIUS MANLIUS SEVERINUS BOETHIUS, Romanus, anno 524 a Theodorico Gothorum rege supremo supplicio affectus, libros quinque de Consolatione Philosophiæ in carcere conscripsit.

Cacemphaton er flýtt, fyrir skynsemi, at forðast ljótt atkvæði, þá gengr þar inn Euphonia, ok standa þær greinir [full ... frammi¹, þar sem fyrrnefnd figúra er frammsett. Ólafr² segir ok: Euphonia verðr þar sem³ ... límingarstafir eru skiptir í þá stafi, sem segra hljóða, sem í þessum nöfnum *lækr* ok *ægr*, þvíat *æ* þíkkir hvarvitna lýta mál, nema þar sem skynsemi má fyrir gjalda, at þau orð, sem þat⁴ stendr í, dreifast af þeim orðum, sem *á* stendr í, sem hér segir:

Því veldr ár at ærir
 akr búmanna spakra;
 æra verðr með árum
 undan dólga fundi;
 ræða gengr af ráða
 runa systur⁵ ólystug;
 órar dregr at ærum⁶
 ýtum skemda flýtir.

Ok enn segir svá:

OElí⁷ telst þat, er ólu
 ósnotran mann gotnar;
 ælir vatn, þar⁸ er álar
 allstrángir fram hallast;
 heitir lær⁹ á læru¹⁰,
 læringar kenningar;

¹) spatium circiter quatuor litterarum detritum est in membrana W. — ²) vide supra p. 62 not. 1. — ³) hic spatium duarum litterarum in W detritum est. — ⁴) sic emend.; þar, W. — ⁵) sic W, = systir. — ⁶) i. e. ærum, ab órar; nam auctorem distinguere velle æ et æ aperte declarat scriptio

honestæ dictionis fugiendæ gratia vitatur, succedit Euphonia; quæ species supra satis expositæ sunt^a, ubi ante dicta figura proposita fuit. Dicit quoque Olavus, Euphoniæ fieri, sicubi vocales compositæ in eas literas mutantur, quæ pulchrius sonent, ut in his nominibus: *lækr* et *ægr*; *æ* enim ubique sermoni vitium adferre putatur, nisi ubi ratio reddi potest, voces, in quibus occurrat, derivari a vocabulis, quæ *á* habeant, ut sequentia docent:

Bonitas annonæ causa est, quod ager prudentium œconomorum fertilis est.

Remis est remigandum, ut congressus hostium vitetur.

Subans porci soror invita discedit a porco.

Contumeliam inferens deliris hominibus vesaniam adfert.

Atque adhuc sic:

Fatuus dicitur homo, qui insipiens a viris educatur.

Cum murmure defertur aqua, ubi rapidi gurgites proclinantur.

Dicuntur alaudæ in limosis, disciplinæ (vero) institutiones.

in stropha sequenti. — ⁷) i. e. auli; Øle, id., W. — ⁸) þat, ut videtur, W. — ⁹) accipio pro lær, pl. a ló. — ¹⁰) i. e. léru = leiru.

^a) Respici puto, quæ de Cacemphato supra proposita sunt, vide p. 120-122.

kallast mæ¹ á Mæri²,
mæring³ ef gjöf tærist.

Hætta verður á hættu,
hæting ef böl rætir⁴;
ást er nær at næra⁵;
nú er vær konan færi;
skeind⁶ tekr æðr en æðast⁷,
æði⁸ deyr þá er blæðir⁹.

12. LEPOS er þat, ef rík persóna er merkt með margfaldri tölu, ok er þat þá kurteisi, ef sá hefir ráðuneyti, er til er talat, sem Arnórr kvað¹⁰:

Yppa ráðum yðru kappi,
Jóta gramr, í kvæði fljótu.

Hèr er konungsins persóna margföldut, en ekki heyrir þat at tala svá til úbreyttra manna, ok ef öðruvíss er gjört, þá verður þat soloecismus, sem fyrr segir.

13. ANTIPTOSIS er umskipti talna eða falla ok tíma með settu endimarki um fallaskipti, sem hér:

Þá er ek leyfi mey mjófa,
mæ^r er þín, fyrir vild sína,
Hörn mælti þat horna
hjörþings við bör krínginn.

Hèr er rægiligt fall sett fyrir nefniligu falli. Um talna-skipti verður Antitosis, sem hér:

¹) mæ^r, scribit h. l. W. — ²) puto hic distingui æ et œ in mæ^r et Mæri (provincia Norv.). — ³) i. e. mæringr, abjecto r. — ⁴) hæc per œ scribenda: hæting ab hóta, rætir a rôt. — ⁵) possunt distingui h. l. nær, propius (ná-), et næra (Norv. nðre = næra, dan. nære). — ⁶) in W legi potest et skeina et skemd. — ⁷) i. e. æðast, (ab ððr, adj.). — ⁸) ex conjectura; æðr, W. — ⁹) ex

Appellatur virgo in Mæria,
vir munificus, si donum erogatur.

Periculum adeundum est,
si minæ calamitatem adferunt.
Magis convenit, amorem nutrire.
Nunc nimis paucæ sunt placidæ mulieres.
Vulnerata anas mollissima furere incipit,
sed furor, misso sanguine, defervescit.

12. LEPOS (λέπος) est, quum potentium virorum personæ numero plurali distinguuntur, quod urbanitatis gratia fit, si is, qui compellatur, consiliarios habet, quemadmodum Arnor cecinit:

Extollere adgravior vestram contentionem
Cimbrorum rex, in celeri carmine.

Hic persona regis multiplicatur; sed non convenit, viros privatæ conditionis ita adloqui. Si aliter fit, Solæcismus est, ut supra^a dictum est.

13. ANTIPTOSIS (ἀντίπτωσις) est permutatio numerorum aut casuum et temporum, certo constituto termino. Per enallagen casuum, ut hic:

Quum laudo teneram virginem
(virgo tua est) pro sua benevolentia.
Diva cornuum id locuta est ad
peritum Divum gladialis conventûs.

Hic casus accusativus^b ponitur pro casu nominativo. Per enallagen numerorum fit Antiptosis, ut hoc loco:

conjectura; br.... (cetera detrita), W; Rask. conjecit bræðaz, quod vix intelligi potest hoc contextu. — ¹⁰) cfr. supra p. 116.

^a) vide p. 111 sqq. — ^b) Puto, autorem τὸ mæ^r accepisse pro acc. τοῦ mey; sed contra est.

Sveit fylla ein alla
alls framm jóa glamma.

Hér stendr þetta nafn *svett* sem margfallt nafn, stýrt af margföldu orði fylla. Um tímaskipti standa nóg dæmi í Soloecismo, en ekki er nýjum skáldum fallit at líkja eptir slíkum lutum, er til þess eru at eins sett at skilja fornskálda verka.

14. ANTITETON¹ verður, ef hin síðastu orð svara hinum fyrstum, ok verður hon á svá margar leiðir, sem orðum fær skipt í vísu, svá at regla sé haldin undir rætttri kveðandi, ok standa þessir hættir mest í því sem stælt er kveðit, eða lánnglokum, sem hér²:

Hákon ræðr með heiðan
(hefir drengja vinr fengit,
lönd verr buðlúngr brandi
breiðfeld, mikit veldi;
rógleiks náir ríki
remmi-týr at stýra,
öld fagnar því, eignu³)
orðróm konungdómi.

Hér gegnir þessi orð saman: *Hákon ræðr konungdómi*, er fyrst standa ok síðast, ok er þessi regla léttust af fyrr sagðri figúru, er Antiteton heitir. Sú er önnur hennar *spectes*, ef máli lýkr á þenna hátt

¹) *Isid. Orig. Lib. I. c. 35*: "ANTITETON est, ubi contraria contrariis opponuntur et sententiæ pulchritudinem reddunt, ut illud: *Frigida pugnabant calidis, humentia siccis, Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus*". — ²) *vide Háttatal str. 14, Tom. I. 618*. — ³) *sic correctum; eignū, W.*

Quum cœtus unus impleant
omnes prorsum equos piratæ.

Hic ponitur nomen "CÆTUS" ut nomen pluralis numeri, quod regitur a verbo pluralis numeri "IMPLEANT". De enallage temporum satis exemplorum proponitur in Soloecismo^a; sed recentioribus poetis non convenit, talia imitari exempla, quæ tantum ad intelligenda priscorum poetarum carmina proposita sunt.

14. ANTITHETON (*ἀντίθετον*) fit, quum versus postremi primis respondent, cujus tot sunt variationes, quod modis versus strophæ variari possunt, servata justa harmoniæ metricæ ratione; qui modi maxime occurrunt in variatione, quæ MESEMBOLEMA aut MACRYMMA dicitur, ut hoc loco:

Hakon præest cum illustri
[virorum amicus nactus est
magnum imperium: rex
latas defendit terras gladio:
exasperatori prælii contigit
proprio imperare regno:
ea re populus lætatur]
fama regiæ dignitati.

Hic coherent verba: "HAKON REGLÆ DIGNITATI PRÆEST", quæ primo et postremo loco ponuntur; quæ ratio facilima est in figura ante memorata, quæ Antitheton dicitur. Altera ejus species est, quum sententia hoc modo in

^a) supra pag. 119. unum tantum exemplum adfertur temporum enallages; unde fieri potest, ut aliquis Grammaticorum Latinorum h. l. intelligatur.

í víshelmingi, ok sè tvau mál í víshelmingi¹, sem hær²:

Hákon veldr ok höldum
 (harðráðum guð jarðar
 tiggja lèr með tíri)
 teitr Þjóðkonúngs heiti;
 vald á víðrar foldar
 (vindræfrs jöfurr gæfu
 öðlingi skóp úngum)
 örlyndr skati gjörla.

Þetta heitir stælt, ok er þat hinn fegrsti háttir. Sú er hin þriðja *species*, er fleiri mál gánga um eina vísu en tvau ok lýkst mál í síðastum orðum, sem hær er kveðit:

Ólafr kunnir blóthus brenna.
 bráðan hitti Magnús váða..
 Harald frágum vèr hjörleiks mildan...
 hans arfi tók nú við starfa:
 dróttar vinr fèkk helverk hættan.
 ...hníga rétt á enskri sléttu.
 ..sóttum þindr þá er örl[ög átt]ust³.
 . ágætt fall sá er hlaut til vallar.

Hær er hið fjórða ok hið fimta vísuorð [sèr um⁴ mál, hið þriðja ok hið sjötta vísuorð er sèr um mál, ok eru fjögur heil mál í þessi vísu, sem nú var talt. Sú er hin fjórða *species* hinnar sömu figúru, ef tvau mál gánga jamframm um vísu, ok lýkst mál í helmingi,

¹) sic emend.; vísuorði, W. — ²) vide Háttatal, str. 12. (I, 616). — ³) Hæc quæ uncis inclusa sunt, in W legi non

semistropa concluditur, ita ut singulis semistrophis binæ sententiæ insint, ut hoc loco:

Hakon regit et viros
 [imperioso deus terram
 regi tribuit cum gloria]
 hilaris monarchæ nomen.
 Imperium tenet latæ terræ
 [ventosæ cameræ rex fortunam
 principi destinavit juveni]
 generosus imperator omnino.

Hoc dicitur MESEMBOLION, quæ pulcherrima variatio est. Tertia species est, quum plures sententiæ, quam duæ, stropham occupant, postremis versibus sententiam concludentibus, ut in sequentibus:

Olavus ethnica fana combussit.
 Magnus in subitum periculum incidit..
 Audivimus Haraldum bellicosum...
 Ejus filius nunc negotia suscepit:
 populi amicus morbum vitæ periculosum cepit.
 ...occumbere in Anglica terra.
 ..morbis cruciatus, quum bella gerebantur.
 . ille qui egregio casu humi cecidit.

Hic versus quartus et quintus sententiam conjunctim efficiunt, versus tertius et sextus per se constituunt sententiam; sicque quatuor integræ sententiæ huic strophæ, quæ modo allata est, insunt. Quarta species ejusdem figuræ est, quum duæ sententiæ pariter per stropham procedunt, quarum singulæ in semistropa

possunt. áttuz, exscr. J. Grunnavic.; áttjuz, quod habet ed. Raskii, mendum est. — ⁴) a [in W detrita.

en þó eitt efni um alla með hinum sömum tveim málum, sem hér:

Haki, Kraki
 hoddum, broddum
 særði, mærði
 seggi, leggi;
 veitir, neitir¹
 vella, pella
 báli, stáli
 beittist, heittist.

Hér er hið fyrsta ok hið síðasta orð í fjórðungi saman, ok annat ok hið þriðja; en mál öll lúkast í helmíngum. Þessa vísu má ok kalla Antiteton², er fjögur mál ganga um alla vísu, ok [eru um³ mál saman hin fyrstu vísu-orð í báðum helmíngum, ok önnur slík, ok hin þriðju, ok með einum hætti hin fjórðu:

Mætr Hákon vann ..
 en Magnúss fann ...
 Hjörr Eiríks hëkk
 hans bróðir gekk
 .. lángeðra láð;
 ... lögvizku ráð .
 á rítar slóð,
 at refsa þjóð.

Þessa vísu þarf skamt at færa til hins fyrra háttar:

Mætr Hákon vann ..
 en Magnús fann ...

¹) sic W, = neytir. — ²) í. e. Antiteton, ex conjecturá; anatecor, W. — ³) a [in W dactíla.

concluduntur, iisdem tamen duabus sententiis idem argumentum per totam stropham continuantibus, ut hic:

Hakius, KRAKIUS
 DIVITIIS, cuspidibus
 vulneravit, ORNAVIT
 VIROS, CRURA.
 Præbitor, USURPATOR
 AURI, cimeliorum
 flamma, CHALYBE
 PUNCTUS EST, ustus est.

Hic verbum cujusque quadrantis primum et postremum cohærent, item secundum et tertium; singulæ vero sententiæ intra semistropham concluduntur. Antitheton^a quoque appellari potest sequens stropa, in qua quatuor sententiæ per totam stropham procedunt, primis versibus utriusque quadrantis sententiam sociâ opera efficientibus, itemque alteris et tertius, eodemque modo quartis:

Excellens Hakon sibi subjecit ..
 Magnus vero nactus est ...
 Gladius Eiriki perpendit
 Illius frater ivit
 .. terram majorum .
 ... ingenium juris peritum .
 in area clypei .
 ad puniendum populum.

Hæc stropa facili negotio ad priorem variationem reduci potest:

Excellens Hakon sibi subjecit ..
 Magnus vero nactus est ...

^a) Antitheti species strophæ abhinc tertix a superioribus aliquantum differt, non absimilis noto illi: "Pastor, arator, eques, pavi, colui, superavi, Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu".

Hjörri Eiríks hékki
 hans bróðir gekk
 at refsa þjóð.
 á rítar slóð.
 ... lögvizku¹ lund.
 .. lángeðra grund.

Haki, Kraki,
 hamdi, framdi,
 geirum, eirum,
 gotna, flotna:
 hreytir, neytir,
 hodda, brodda,
 brendist, endist,
 báli, stáli.

15. ANTIPOFORA² er þat, ef maðr svarar þeim lutum sem maðr býst at kæra á hann á þingi, ok stendr upp, búinn at segja framm sökina, en segir eigi:

Þér get ek, karl, ef þú kærir,
 krönk orð búin, forðum
 fat ek vðrkunnar vinnur,
 verðu kyrr ok sit fyrri!
 sakir áttu á mér miklar,
 munu nær vera hæri,
 þær sem þína aura,
 þat er hættilig, fætta.

¹) sic Raskius pro lögvizlv, qu. h. W. — ²) sic ex conjectura dedimus; Raskius conjecerat ἀντιποφορά. — "Anthypophora, objectio, oppositio, quum tacite occurrimus rationi". Quint. 9, 2. 3.

Gladius Eiriki pependit
 Illius frater ivit
 ad puniendum populum.
 in clypei area.
 ... mentem juris peritam.
 .. terram majorum.

Hakius, Krakius,
 domuit, beavit,
 gladiis, pace,
 viros, cives.
 Projector, usurpator,
 auri, cuspidum,
 ussit se, obiit,
 incendio, chalybe.

15. ANTHYPOPHORA (ἀνθυποφορά) est, quum quis objectiones, quas alteri in comitiis intendere parat, proponit, surgitque paratus ad agendam causam, neque tamen agit:

Auguror, homo, si accusas, tibi
 parata fore mala verba (olim
 inveniebam ignoscentiæ opera)^a;
 placidus sis et potius conside!
 Magna adversus me crimina habes,
 graviora vero fere erunt
 quæ tuas imminuent pecunias;
 ea res periculo non caret.

^a) Puto sensum esse: antequam huic causæ sum implicitus, facilis ad ignoscendum fui.

16. ANTANACLASIS¹ er þat, ef maðr setr tvenna skilninga gagnstaðliga með einum orðum, sem hér:

Mætum stend ek at móti
mansveigjanda eigi,
rís ek við Ránar eisu
runni, flærðar kunnum:
Því heit ek víst, at veita
vígs drengiligt gengi;
Þér heit ek mest at móti
meginstrángleiga at gánga.

Hér er þessi figúra tvítekin ok sýnd í báðum vísu-
helmíngum.

17. ANTIMACHESIS² verðr, ef maðr snýr svá sem með orðum myrkrar skilningar, sem hér er ritat:

Sveit lífvir ill til átu
annlaust þokumanna,
en klaustrsbúi kristinn
kalds³, at lífit haldist.

Þokumenn eru þeir kallaðir, er alla penninga sína neyta upp í ofáti ok ofdrykkju, ok bera þeir þat nafn sakir snápskapar síns, þviat þeir sjá eigi satt ljós rættar framferðar, [ok lífa at eins til þess at eta, sem í sitjandi myrkvastofu þoku. En siðlátir menn eta eigi meira en svá mikít, at þeir láti eigi af at lífa, ok þikkir þessi figúra mjög skaðsamlig⁴.

¹) sic ex conjectura; Raskius conjecerat ἀντίκλασις; Aclacasis, W. — Isid. Orig. 2, 21: "Antanaclasis est, quæ eodem verbo contrarium exprimit sensum". Adde Quint. 9, 3. 68. — ²) sic conjecit Rask.; Antimechisa, W. — Videtur prava lectio esse pro ANTIMETABOLE (ἀντιμεταβολή), quæ apud Isidorum Antanaclasin excipit, Orig. Lib. 2, 21: "ANTIMETABOLE est conversio

16. ANTANACLASIS (ἀντανάκλασις) est, quum quis duas sententias iisdem verbis proponit, ut hic:

Excellenti non resisto
equorum domitori:
insurgo contra favillæ marinæ
thallum, astutiâ notum.
Id certe polliceor, me strenuam
in prelio operam navaturum:
inprimis promitto, me adversum te
quam vehementissime iturum.

Hoc loco hæc figura bis in utraque semistrophâ repetitur et repræsentatur.

17. ANTIMACHESIS (ἀντιμάχησις) fit, quum quis (sensus) quasi convertit per verba obscuri intellectus, ut hic scriptum est:

Malus cætus nebulonum
secure vivit gulæ ergo,
christianus vero incola frigidî
monasterii, ut vita servetur.

NEBULONES vocantur, qui omnes suas pecunias intemperantiâ cibi et potûs consumunt; quod nomen gerunt propter stultitiam; non enim vident lucem rectæ rationis, qui tantum edendi causa vivant, quasi in NEBULA carceris sedentes (quasi in tenebroso carcere inclusi): homines vero bene morati non plus edunt, quam ne vivere desinant. Quæ figura perquam vitiosa existimatur.

verborum, quæ ordine mutato contrarium efficit sensum: Non ut edam, vivo, sed ut vivam, edo"; quod exemplum sequentibus versibus exprimi videtur. — ἀντιμεταβολή inter schemata διανοίας adfert Charisius apud Putsch. col. 254. — ³) in W scriptum kallz. — ⁴) Hæc a [om. H3, at exhibit eorum loco: þetta (i. e. denominatio þokumenn, cfr. I. 531-2, 558-60) heyrir til manna kenningum.

18. APOSIOPESIS¹ er viljanlig þrotnan máls, sakir hrygðar eða úþykkju, sem hér er kveðit :

Eigi er vãn at ek vãga
viljag hyrjar þilju
eiga orða gnóga,
em ek reiðr, konu leiðast
þá² er mër enn frá særum
forðum bænar orðum,
sitja verðr ok sýta
sik brúðr hin óprúða.

Hér eru viljanliga or vísunni þessor orð, sakir reiði þokka: *Ek vil*, ok í öðrum stað: *kastaði*, ok skal svá upp taka: Eigi er vãn at ek vilja, þvíat ek em reiðr, eiga þá konu orðmarga, er mër kastaði, þá er ek bað hennar; leiðast vil ek hana, þó at nú vili hon eiga mik, siti hon ok sýti, at skilja: sína heimsku. Þessi figúra stendr í guðs orðum, þeim er hann talar til Júða fyrir figúru, undir nafni Hjerúsalem-borgar.

19. EUPHEMISMOS er gott umskipti stafa í orðinu, sem Davíð setti *exultat* fyrir *exaltat*, sem stendr í þessi vísu :

Þat söng ok í gróf genginn
grundu huldr til stundar
enn með iðran sannri
öðlingr til refsingar:
hugþekka mun hlakka,

¹) de Aposiopesi, *Isid. 2, 21; cfr. Quint. 9, 2. 54.* —

²) sic ex conjectura dedimus, vide sequentem auctoris commentarium; þar, W.

18. APOSIOPESIS (*ἀποσιώπησις*) est voluntarius defectus orationis propter tristitiam aut iram, ut in his versibus :

Non expectari potest, velle me loquaculam illam ducere marini ignis spondam; sum etiamnum iratus. Aversari (volo) feminam, quæ me quondam (rejecit) a prolatis verbis precantibus. Inhonesta illa mulier sedere et se ipsa dolere cogitur.

Hic ex industria, animi ira commoti causa, e stropha ejiciuntur hæc verba, *ek vil* (volo), et alio loco *kastaði* (rejecit), nam verba sic in ordinem redigenda sunt: non spes est, ut velim (nam iratus sum) ducere loquaculam illam feminam, quæ me rejecit, quando eam ambivi: aversari volo eam, etsi nunc mihi nubere velit: sedeat illa et doleat se, i. e. stultitiâ sua. Hæc figura occurrit in verbis dei, quibus Judæos figurate adloquitur sub nomine urbis Hierosolymorum.

19. EUPHEMISMUS (*εὐφημισμός*) est commoda verbi literarum permutatio, quemadmodum David posuit *EXULTAT* pro *EXALTAT*, quod in hac stropha exprimitur:

Princeps, humo contactus in sepulchro, ad pœnam vero profectus ad tempus, hæc cecinit vera cum pœnitentia: Clementissime lunæ moderator,

hróðr slúng lof, túnga¹,
mána vald hinn mildi,
mín réttvísi þína.

Hér er sagt, at túngan hlakki yfir réttvísi guðs, þar sem hitt væri alþýðligra, at segja, at hann hæfi upp guðs orð² með túngunni, en þetta umskipti var gört til þess at setja þat orð, er meira þótti vert, í stað hins minna.

20. SIMTOSIS³ er úskapligt umskipti talna eða skilninga, sem hér er kveðit⁴:

Víngarðr hafði ölgefn orðit,
unda vargs, sú er nú eru margar,
neytir skili þann krók, með kæti,
kvensku heft, ok láti eptir;
fyrðum dugir at ósiðr orða
(oss vægðu guð!) jafnan lægðist
vára þó hann í vatni skíru
verka sekt ok píslar merki.

Hér er bæði skipt tölum ok skilningum, ok er þessi figúra með öllu ekki í vana dragandi, þó at persónum finnist skipt í salltara ok öðrum heilögum bókum.

21. ANEPIMONON⁵ segir eða hefir⁶ stórar sögur með fáum orðum, sem hér:

Berast lét frá mey mætri
mætr foldsala gætir;

¹) in *W conjunctim scriptum* hróðrslvng loftvnga, quæ audacter divisi; nam etsi scirem exstare vocem compositam loftvnga, non tamen memini dari formam adjectivam hróðrslvngr pro hróðrslvnginn, præconiorum peritus. — ²) sic *W*. — ³) ex conjectura; sineptesis, *W*. — ⁴) Prioris semistrophæ constructio

lingua mea exultabit
tua animo cara justitia.

Præconium laudem divulgavit.

Hic lingua dicitur EXULTARE justitiâ Dei, quum vulgatius homo diceretur laudem Dei linguâ EXALTARE. Sed hæc permutatio facta est, ut vox majoris pretii visa pro minore poneretur.

20. SYMPTOSIS (σύμπτωσις) est inconveniens permutatio numerorum aut sententiarum, ut in his versibus:

Cerevisiæ diva, cujus similes nunc complures existunt, muliebri indole impedita, cum lætitia facta erat vinea. Usurpator lupi vulnerarii eum errorem intelligat et remittat.

Homines semper decet, malum deponi morem verborum. Parce, deus, nobis.

Ille culpam nostram, factis contractam, limpida aqua et signo cruciatûs abluit.

Hic et numeri et sententiæ mutantur. Hæc autem figura nullo modo in consuetudinem adducenda est, etsi enallage personarum in Psalterio (hymnis Davidis) aut aliis sacris libris reperiat.

21. ANEPIMONON (ἀνεπιμόνον) magnas res gestas paucis verbis narrat aut exponit, ut hic:

Fecit se nasci ab eximia virgine

eximius custos terrestrium lacunarium.

et interpretatio incerta est. Duos postremos versus transtulit Joh. Olavius in *Synt. de Bapt. p. 42*, ubi píslar merki, signum passionis, per sanguinem Christi explicatur. — ⁵) sic ex conjectura dedimus; Onopomenon, *W*. — ⁶) ex conjectura; in *W literæ* h. . . fir tantummodo cerni possunt.

umsníðning tók auðnu
einn veitandi hreinnar :
áðr, skatna vann¹ vatni
vatnskírn jöfurs batnat²,
fastandi bar freistni
friðar kennari þrenna.

Þíndr reis upp með anda
ángleystu herfáangi
hlýrna gramr til himna
heim sótti guð drottinn ;
sendi ástar anda
allshirðandi virðum ;
sá kemr drótt at dæma
dauða lífs á hauðri.

Hér er ávarp Theologie fært í tvær dróttkvæðar vísur. Þessi sama figúra kallast öðru nafni *Brachilogia* ok hefir sömu³ upprás nafns ok hin fyrri. Sumir meistarar segja, at *climax*⁴ sé hennar *species*, sú er um jafnar gráður leiðir hverja málsgrein af annarri⁵, sem hér :

Hugsan flýtir lysting ljóta,
lysting fæðir samþykkt skæða,
samþykkt fæðir synd ok nauðir,
synd spenr á sik illa venju,

¹) ex conjectura; vanr, W. — ²) i. e. aqua baptismo Christi consecrata est. Quæ sententia illustratur Colloquio Gudmundi Episcopi et Thoreris Archiepiscopi, str. 10, quæ sic habet: Jórðan varð, þá er skjöldung skírði | skíran Jón, sá er hjálpar honum, | blezut endr ok geisla grundar, | grandalaus af helgum anda. | Þessi dýrd hefir vötn at vissu | vísa drottins gjörvöll prísat; | sinnaz þau með sigri sönnum | sönnuz orð til

Solus ille puræ fortunæ
præbitor circumcisionem accepit.
Baptismus aquaticus hominum regis
meliorem conditionem aquæ paraverat,
antequam pacis doctor triplicem
tentationem esuriens sustinuit.

Cruciatu cælorum rex ad cælos
unacum captivitate spirituum,
cruciatibus liberata, ascendit;
Deum Dominum visum ivit.
Misit amoris spiritum
universi custos hominibus.
Idem vivus veniet in terram
ad mortuos homines judicandos.

Hic summa Theologiæ duabus strophis collatato metro includitur. Hæc eadem figura alio nomine BRACHYLOGIA appellatur, eandemque ac prior originem nominis habet. Quidam magistri dicunt, ejus speciem esse CLIMACEM, qui æquali gradatione unam sententiam ex altera deducit, ut hoc loco :

Cogitatio maturat fœdam cupiditatem,
cupiditas parit noxium consensum,
consensus parit peccatum et pœnas,
peccatum malam consuetudinem induit,

liknar mönnum. — ³) in W omissum. — ⁴) in W scriptum dvnax, sed A. Magn. veram lectionem climax in margine adnotavit. — ⁵) Isid. Orig. 2, 21: "CLIMAX est gradatio, cum ab eo verbo, quo sensus superior terminatur, inferior incipit, ac dehinc quasi per gradus dicendi ordo servatur. Hanc figuram nonnulli CATENAM appellant".

ill venja dregr nauzun nóga,
 nauðsyn leiðir sál í dauða,
 dauði spillir æði öllu
 andar lífs með beisku grandí.

22. ΟΜΟΦΑΣΙΣ¹ glósar myrkan lut með öðrum
 jammyrkum lut eðr myrkara, sem hér:

Sæll er sènn í milli
 siðvendis kvikenda
 mána ranns af mönnum
 mildíngr sá er barst língat:
 eðr þá er djúp at djúpi
 dorgtúns niða borgar
 um hljóðraufar hávar
 hátt samþykkit vátta.

Hér eru orð Abbacuch spámans, þau er hann segir
 guð drottinn sènn milli siðvendis kvikenda, ok í þenna
 heim komanda, sett í hinn fyrra víshelming, en glósa
 yfir sett, sú er Davíð segir: undirdjúp vatnanna kalla
 á annat undirdjúp um þær himinborur, sem *katarakte*
 kallast, ok opnuðust er Nóaflóð drekti öllum heimi,
 utan þeim mönnum sem í örkinni voru. En til þess
 at þenna myrkleik megi skilja, segir Augustínus, at
 spámaðrinn sá fyrir at guð mundi holdgast, ok var
 sènn milli tveggja kvikenda, uxa ok asna, er merkja
 Júða ok heiðíngja, í milli Moysi ok Helie í mynd-
 skiptíng² vârs herra á fjallinu, ok milli tveggja *latrona*
 með sèr krossfestum, ok at lyktum millum tveggja lög-
 mála: ok þessi tvau lögmál, eð forna ok hið nýja,

¹) sic ex conjectura; Emphasis, W. — ²) ex conjectura;
 mynd skiptingar, W.

mala consuetudo satis magnam adfert necessitatem,
 necessitas animam in mortem ducit,
 mors omnem naturam animi
 corrumpit, animi cum acerba noxa.

22. ΟΜΟΦΑΣΙΣ (ὁμόφασις) rem obscuram alia re
 æque obscura aut obscuriore explanat, ut hoc loco:

Beatus imperator cameræ lunaris,
 qui hunc in mundum editus est,
 conspectus est ab hominibus
 inter animantia moralitatis.
 Vel quando gurgites æquorei
 per alta vocalia foramina
 altisonum consensum significant
 arcis lunaris gurgitibus.

Hic verba Abbacuchi prophetæ, quibus dicit Deum
 Dominum apparuisse inter animantia moralitatis et in
 hunc mundum venisse, in priori strophæ quadrante
 posita sunt, addita interpretatione, qua David dicit
 abyssum aquarum alium abyssum inclamare per cœlestia
 illa foramina, quæ catarractæ dicuntur, quæque reclusæ
 sunt, quum diluvium Noachi totum mundum submersit,
 exceptis hominibus in arca versantibus. Quæ obscuritas
 ut intelligi possit, Augustinus dicit, prævidisse prophetam
 fore ut deus incarnaretur, eumque visum fuisse inter
 duo animalia, bovem et asinum, qui Judæos et Ethnicos
 significant, inter Moysen et Heliam in transformatione
 Domini nostri in monte, et inter duos latrones cum
 ipso crucifixos, et denique inter duas leges; quas
 duas leges, veterem novamque, papa Leo Eloquens

kallar Leó pávi hinn málsnjalli tvenn vatnadjúp, þau er annat er yfir himnum en annat undir himnum, ok Davíð segir, at ákallast með röddum *kataraktarum*, þat er himinraufanna, þeirra sem vötnin sendu til jarðar í flóðinu Nóa, ok merkja þær höfuðfeðr ok spámenn, postola ok prædikara, þá er himnesk vötn heilagrar prædikanar senda á jörðina, til þess at fyrir-koma guðs úvinum, þat er löstum ok lýtum, ok at döggyva hjörtu rétttrúaðra manna með regni heilsamrar kenningar; ok er þá at sönnu senn sjálfr sannleikrinn, þat er sjálfr guð, milli kvikenda siðvendis, er hið forna lögmál frammsagt forðum af þeim feðrum, sem voru fyrir hingatburð guðs sonar svá sem af himni runnin vötn, er fram eru borin milli manna þeirra, sem siðvönd kvikendi ætti at vera í heilagri kirkju, ok samþykkjanda nýju lögmáli fagrliga framm flutt ok útskýrð með guðspjallegri kenning ok af postoligum röksemdum fyrir prædikara nýss lögmáls. Birtist þá fullkomið samþykki lögmálanna, þat er þau hafa sín á milli, ef framm eru bornar spásögur heilagra feðra um getnat ok hingatburð, prædikan, pínsl ok dauða, upp-risu, uppstigning várs herra, ok ástgjöf heilags anda, ok hinn efzta dóm ok eyllíft líf, er í móti berast vitni af nýju lögmáli, at nær öll þessi stórmerki eru framm komin, en þau sem úorðin eru munu áu ifa framm koma.

23. EPIMONE¹ er sú figúra, er hit sama orð er optarr en um sinn sett², annat tveggja til þess, at uruggligar megil skiljast þat sem flutt er, sem víða

¹) sic dedimus; Epimenon, W. — ²) "EPIMONE (ἐπιμονή), perseverantia, figura quæ et EPIZUKIS (ἐπιζυκίς) dicitur, quæ

appellat duos abyssos aquarum, quorum alter est supra, alter infra cœlos, quos David ait inter se inclamare vocibus catarractarum, hoc est, foraminum cœlestium, quæ aquas ad terram in diluvio Noachi transmiserunt; quæ significant patriarchas, prophetas, apostolos et prædicatores, qui aquas cœlestes sanctæ doctrinæ in terram mittunt ad delendos hostes Dei, i. e. perversitates et vitia, cordaque hominum recte credentium pluvia salutaris doctrinæ roranda; tumque re vera ipsa veritas visa est, i. e. ipse Deus inter animantia moralitatis, quum lex vetus olim promulgata fuit a patribus illis, qui ante filii Dei his in terris nativatem fuerunt instar aquarum cœlitus defluentium, quæ inter homines, qui animantia honestatis studiosa esse deberent in sancta ecclesia, prolata, consentiente nova lege pulchre promulgata et doctrina evangelica argumentisque apostolicis per novæ legis prædicatores explanatæ sunt. Tunc perfectus apparet qui leges intercedit consensus, quum proferuntur vaticinia sanctorum patrum de conceptione, nativitate, prædicatione, cruciatu et morte, resurrectione et adscensione Domini nostri, de donis Spiritus Sancti, de extremo judicio et vita æterna, quibus occurrunt testimonia novæ legis, hæc omnia fere miracula jam eventu esse comprobata, quorum quæ nondum sunt perfecta, sine dubio rata erunt.

23. EPIMONE (ἐπιμονή) est figura, qua idem verbum sæpius una vice ponitur, aut eo consilio, ut, quæ pronuntientur, eo indubitatus possint intelligi,

ejusdem dictionis sine intervallo geminatio est, secundum Diomedem, ut Virg. Æn. 9, 428: 4, 660 (Fabri Thes.).

má finna í *theologia*, ella er hið sama orð fyrir feigrðar sakir optar sett, sem í dunhendu eðr iðurmæltum hætti; verðr þat stundum í upphafi, sem í greppaminni, en stundum í miðju eða í enda, ok má þat kalla háttaföll eptir fornum skáldskapar hætti; en sá má nýta er vill, ok líkja, en hinn únýta er þat vill. Í¹ upphafi, sem hér:

Ek em synda bót
ok sæmdar hót,
ek birti sál,
ek bæti mál.

Í miðju², sem hér:

Þar er ekki illt
ok ekki villt,
fæst ekki öngt
ok ekki þröngt.

Í enda, sem hér:

Þar er úmælt vald
ok ágætt vald,
þar er algert vald
ok eylíft vald.

Þessi figúra sýnist í upphafi ok í enda, sem hér:

Ek bleza þik,
ek bið fyrir þik,
ek fæ fyrir þik,
ek frelsa þik.

24. ΟΜΟΠΑΤΙΑ³ er sú figúra, ef tveir lutir eru svá hunnir⁴ ok samþykkir, at þat megi segjast annarr gjöra

¹) sic dedimus; en í vpphafi, W. — ²) sic ex conjectura dedimus; Antopazia, W. — ³) i. e. bundnir.

cujus exempla passim in theologicis occurrunt, aut idem verbum venustatis causa sæpius ponitur, ut in anadiplosi aut in variatione consonantiæ identicæ tertiata; quod interdum in initio fit, ut in memoriali poëtico, interdum in medio aut in fine; quod neglectio legum metricarum potest appellari secundum priscam versificationem; quam figuram si quis velit usurpare et imitari, licet, si quis repudiare velit, integrum est. In initio, ut hic:

Ego sum peccatorum emendatio
et honoris accessio,
ego illustro animum,
ego causam meliorem reddo.

In medio, ut hic:

Ibi nihil est mali,
et nihil erronei,
existit nihil coarctati
et nihil angusti.

In fine, ut hic:

Ibi est immensa potestas
et eximia potestas,
ibi est perfecta potestas
et æterna potestas.

Hæc figura et in principio et in fine repræsentatur in his versibus:

Ego benedico te,
ego oro pro te,
ego impetro pro te,
ego libero te.

24. ΗΟΜΟΠΑΤΙΑ (ὁμοπαθεΐα) est figura, qua duæ res tam sunt colligatæ et concordæ, ut altera

sem annarr gjörir, á þá lund sem túnga er köllut samþykk hjarta¹.

Máni skinn af mæni²
 moldar hofs um foldir
 alla stund meðan endist
 æfi lands ok sævar:
 veit ek fêlaga fljótum
 fróns prýði vel þjóna,
 þeim vitu eigi ýtar
 auðit lífs nè dauða.

Hér er túnglinu kent embætti sólarinnar, at skína jafnliga á jörðina, fyrir því er þat hefvir ekki ljós af sér, heldr af sólinni, ok er dökt þeim megin, sem frá henni horfir, en albjart þat er at henni horfir; en þá sýnist þat hált hjart er þat hefvir svá langt gengit frá sólinni eða á svá langt til hennar, at þat sè þá í suðri eða norðri, er hon er í austri eða vestri.

25. ANTROPUS PATOS er sú figúra, er þat er kent guðdóminum sem manndómsins er, sem þat, at hann standi, siti, gáangi, reiðist, gleðist, elski, sýti; sem hér er kveðit:

Adam sá þann allt í heimi
 orði skóp í göngu forðum;
 þenna kendi Stephanus standa
 stórum vitr ok spámenn sitja.

¹) *Sequens stropha Einari Skulii filio auctori adscribitur in codice msc. chart., in Vetere Collectione Regia Nr. 2968,*

dici possit facere, quod altera faciat, quem in modum lingua dicitur cordi consentire.

Luna splendet de vertice
 terrestris cameræ per campos
 omni tempore, dum durat
 ætas terræ marisque.

Scio, pulchritudinem celeri
 terræ socio bene inservire;
 cui homines neque vitam,
 neque mortem destinatam norunt.

Hic lunæ adscribitur solis officium, terram perpetuo lumine collustrandi. Luna enim, quæ lumen non sibi ipsa, sed soli acceptum referat, aversam ab eo partem obscuram, adversam totam lumine collustratam habet. Tum dimidia pars ejus collustratur, quum aut a sole tantum recessit aut ei tam adpropinquavit, ut plagam meridianam aut borealem teneat, sole in plaga orientali aut occidentali constituto.

25. ANTHROPOPATHIA (*ἀνθρωποπάθεια*) est figura, qua divinæ naturæ adscribuntur quæ sunt humanitatis, v. c. stare, sedere, incedere, irasci, lætari, amare, dolere, ut in his versibus:

Adamus olim eum incedentem vidit,
 qui omnia, quæ in mundo sunt, verbo creavit.
 Eundem Stephanus perquam sapiens
 stantem, prophetæ sedentem viderunt.

forma Atti, addente h. l. "sem kvað Einar Skúlason". — ²) sic ex conjectura; mæðv, W; Gunn. Pauli correxerat mæri.

Reiði tala hans bækr sem blíðu
brögnum jafnt sem hrygð ok fögnuð,
ástargnótt með öðrum háttum
ýta kyns, þeim er guddóm lýta.

En staðligar hræringar ok líkamligt tilfelli megu með figúru, en eigi með sannleik til guðs talast, ok er þá sem guð gáangi frá oss er vèr göngum frá honum, fyrir afbrigð hans boðorða, en til vár þá er vèr krjúpum til hans með iðran, undir hans miskunn. Staða hans er vár staða í góðu, eða búið fullting í nauzynjum. Seta hans er dæmíng um fólksins verðleika, þvíat dómarans er at sitja. Reiði hans er refsíng sú, er hann leggr á illvirki mannfólksins. Gleði hans er gæzka vár. Svefn hans er kallaðr þat, er vèr sofum með svefni dauðligra synda, ok vaknan hans er þat, er vèr vöknum við sjálfa oss. Sýting hans er þat, ef hann gefr oss at sýta ill verk vár. Ást hans er þat, er hann gefr oss at elska sik; svá at þarfyrir gefi hann oss þá giptu, at vèr hjálpimst fyrir hans miskunn. Hefvir sjá figúra nafn tekit af *Antropos*, girzku nafni, því sem maðr er á våra tungu, ok *pasts*, þat er setning, svá sem vèr setjum guði mannliga reglu um hræring ok aðra luti, svá sem þeir villumenn er *Antropomorfitte*¹ heita, er guði ætla mannliga limu, sakir einfeldi eða fátækleiks eiginligs skilníngs, ok skilja eigi at guð er óskiptiligr ok óbrugðligr, hvervitna nálægr, eigi með staðligri nálægð heldr með almætti einum saman.

¹) sic dedimus; antropofornite, W.

Libri tam iram ejus, quam comitatem loquuntur hominibus, amoris copiam, æque atque dolorem, ac gaudium cum ceteris modis, proprii humano generi, divinitate vero indignis.

Sed motus locales et corpori accidentia figuratè possunt, non verè de Deo dici; nam tum Deus dici potest a nobis discedere, quum nos præceptis ejus violandis ab eo discedimus: ad nos, quum pœnitentiam agentes eum supplices adimus ejusque fidei nos submittimus. Ejus status est noster status in virtute aut paratum auxilium in adversis. Ejus sessio est judicatio meritorum humanorum; nam sedere judicis est. Ejus ira est pœna, quam malis hominum facinoribus irrogat. Ejus gaudium est bonitas nostra. Ejus somnus dicitur, quum nos sopimus somno mortalium peccatorum; ejusque evigilatio est, quum nosmetipsi ad meliorem frugem redimus. Tristitia ejus est, si det nobis male factis nostris dolere; amor ejus est, quum nobis dat, ut ipsum amemus, ut ideo nobis eam fortunam concedat, ut ejus beneficio salvemur. Quæ figura nomen sortita est a græco nomine *άνθρωπος*, quod nostra lingua hominem sonat, et *pasts*, i. e. positio^a, quasi Deo humanam ponamus regulam de motu aliisque rebus, quod faciunt hæretici, *ΑΝΘΡΩΠΟΜΟΡΦΙΤÆ* dicti, qui propter simplicitatem aut proprii intellectus inopiam Deo humana membra tribuunt, non intelligentes, Deum esse indivisibilem et immutabilem, ubique præsentem, non locali præsentia, sed sola omnipotentia.

^a) Hoc loco confunduntur lat. *positio* et græc. *πάθος*.

26. *SINATRISMOS*¹ er sú figúra, er lof eða lestir eru samanlesnir í einum kapituló ok klausu eða versu í latínu, en með einni vísu eða með fleirum í norænu, sem hér:

Abels lofar æfvi
ómeinsmi hreina;
öld lofar Enoch mildan
einkend siðavendni;
Nóe lofast öflugs æfvi
ágætu hreinlæti;
Seem lofar fært til fremðar
fórnar hald um aldir.

Trúa lofar Abrams ævi;

Ysach lofar vísan
vân; lofar Jacobs einum
ástsemd hugar fremdum.
Skýrr lofar Jósephs æfvi
úrskurðr fyrirburða.
Guðs lofar ætt ok æfi
Aróns göfug þjónan.

Móysen lofar ljósan
lagamál hið brennfagra,
þik lofar allt² með öllu,
alls heims jöfurr, beima.

Slíkt sama er þessi figúra samanlestr lasta.

¹) *sic dedimus*; *simatrismos*, *W.* — *Aliquid simile habet figura ἀστροισμός apud Isid., Orig. 2, 21*: "ἀστροισμός plures sensus breviter expeditos in unum locum conseruat, et cum quadam

26. *SYNATHRISMOS* (*συναθροισμός*) est figura, qua laudes aut vitia uno capite et clausula sive versu collecta sunt in sermone latino, una autem strophæ aut pluribus in sermone septemtrionali, ut hoc loco:

Abelis ætatem candidam
commendat innocentia.

Morum integritas, omnibus hominibus
nota, liberalem Enochum laudat.

Ætas robusti Noachi
egregia castitate laudatur.

Sacrificii celebrata observatio

Semum perpetuis laudibus effert.

Fides laudat Abrami ætatem.

Sapientem Isaacum laudat
spes. Amabilitas Jacobi singularem
animi præstantiam pollicetur.

Perspicua interpretatio portentorum
ætatem Josephi celebrat.

Excellentis Aronis ministerium
et vita populum Dei commendat.

Splendidum Moysen laudat
illa flammis conspicua lex.

Te, universi mundi rex, laudant
omnes homines cum rerum universitate.

Eodem ipso modo hæc figura est vitiorum collectio.

festinatione decurrit". *De synathroismo vide Quint. 8, 4. 28.* —
²) *sic ex conjectura*; *allr, W.*

27. EROTHEMA¹ er sú figúra, er opt er spurt af hinum sama lut ok andsvarat eptir sama hætti, sem hér:

Hverr deyr? hjarðar stýrir;
 hví? fyrir sauða lífi;
 hversu? hëkk á krossi;
 hvar? þar er Lazarus jarðast;
 hvenær? helzt at nóni;
 hverir knúðu að? Júðar;
 hverr nýtr? heiðni bötnuð;
 hvat geldr? djöfuls vekdi.

Hér eru sextán mál í vísu, ok er jafnan spurt ok svarat í visuorði. Má ok þessi sama figúra vera með minnr þröngdum spurningum:

Hverr féll? Hörða stillir;
 hvar? þar er karlfólk barðist;
 hvenær? hneig at nóni;
 hver var sök? öfund vöknuð;
 hverr vá? Kálfr hëlt darri;
 hverir bændu² slíks? þrændir;
 hvat nýtr? heilsa bötnut;
 hvat sýtir? fira lýti.

¹) sic dedimus; therethema, W. — Apud Isid. (2, 22) vocatur EXOCHE. — ²) W scribit bendv.

27. EROTEMA (ἐρώτημα) est figura, qua eadem de re sæpius quæritur, et ad eandem eodem modo respondetur, ut hoc loco:

Quis moritur? Rector gregis.
 Cur? propter vitam ovium.
 Quomodo? Pependit in cruce.
 Ubi? Quo loco Lazarus humatur.
 Quando? Hora maxime tertia.
 Quinam id urgebant? Judæi.
 Quis fruitur? Ethnicismus emendatus.
 Cui nocetur? Diaboli potestati^a.

Hujus strophæ, quæ sedecim enuntiationibus constat, singulis versibus quæstio et responsum inest. Sed hæc eadem figura quæstionibus minus angustis repræsentari potest:

Quis cecidit? Hördorum imperator.
 Ubi? quo loco viri præliabantur.
 Quando? Hora tertia pomeridiana occubuit.
 Quæ causa fuit? Invidia excitata.
 Quis telum intentavit? Kalvus hastam tenuit.
 Quinam talia optabant? Thrandi.
 Quid fruitur? Sanitas restituta.
 Quid dolet? Hominum vitia.

^a) Constructio per se patet. Eadem figura occurrit in carmine Lilio, str. 62.